PROF. DR. HÜSEYİN YILMAZ

İSLAM ÜMMETİ

İSLAM ÜMMETİ

PROF. DR. HÜSEYİN YILMAZ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 1292
Halk Kitapları: 282

Yayın Yönetmeni
Dr. Yüksel SALMAN

Yayın Koordinatörü
Yunus AKKAYA

Editör
Prof. Dr. Huriye Martı
Rukiye Aydoğdu Demir

Baskı Takip
İsmail DERİN

Tasarım
Arzu Akgün (aral.org)

Baskı
ARAL
Mustafa Kemal Mah. 2141 Cad.
No: 33/3, Söğütözü, Çankaya / Ankara
Tel: 0.312 219 53 26
www.aral.org

2. Baskı, Ankara – 2017
Eser İnceleme Komisyon Kararı: 28.09.2016/25
ISBN:978-975-19-6644-5
2017-06-Y-0003-1299
Sertifika No: 12931

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No:147/A 06800 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 312 295 72 93 - 94
Faks: 0 312 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr
www.diyanet.gov.tr

Peygamberimiz, örneklerle konuşmayı severdi. Bazen eski zamanlarda yaşanmış bir olayı anlatır, müminlerin bundan ders çıkarmasını isterdi. Bazen de benzetmeler yapar, o güzel sözlerini teşbih ve temsillerle süslerdi. Öyle etkileyici, sade ve samimi bir konuşması vardı ki…

Ümmetine çok düşkündü Peygamberimiz. Tek endişesi, ümmetinin dünya ve ahiret mutluluğuydu. Hidayetin değerini bilsinler, birbirlerine huzur versinler, insanlığa barış ve adalet getirsinler isterdi. Ümmeti onun tükenmeyen umudu, bitmeyen duasıydı. O gün yine sohbet ediyordu. İslam ümmetinin çekirdeği olan ashâbına, ne kadar farklı, değerli ve kısmetli olduklarını bir benzetmeyle şöyle anlatıyordu:

"Müslümanların durumuyla Yahudi ve Hristiyanların durumu şuna benzer: Bir adam bazı kimseleri sabahtan geceye kadar çalışmak üzere ücretle tutar. Bu işçiler günün yarısına kadar çalıştıktan sonra, 'Senin vereceğin ücrete ihtiyacımız yok. Şu ana kadar yaptığımız iş için de para istemiyoruz.' derler. Adam onlara 'Böyle yapmayın! İşinizin kalanını tamamlayın, ücretinizi tam olarak alın.' der. Ama bunu reddederek oradan ayrılırlar.

Bunun üzerine adam ücretle başkalarını tutar ve 'Şu günü tamamlayın da öncekilere vaat ettiğim gündeliği size tam olarak vereyim.' der. İkinci grup da çalışmaya koyulur. Ama ikindi namazı vakti gelince bunlar da 'İşin senin olsun, yaptığımız çalışmanın ücretini de istemiyoruz, biz işi bırakıyoruz.' derler. Adam onlara 'İşinizin kalanını tamamlayın. Zaten günün bitmesine çok az kaldı.' dediyse de kabul etmezler.

Adam geri kalan zamanda çalışmaları için yeni işçiler tutar. Onlar gün batıncaya kadar çalışırlar ve önceki iki grubun ücretini de alırlar. İşte bu olay, (doğru yolu terk eden) Yahudi ve Hristiyanların hâliyle, Allah'ın nurunu kabul eden Müslümanların hâline benzer." (Buhârî, İcâre, 11)

Bir Ümmet Doğuyor…

Peygamberimize henüz risalet görevinin verilmediği günlerdi. Yemen'den Mekke'ye umre için gelen bir tüccar, âdet olduğu üzere pazarlık yaparak yanında getirdiği malları bir alıcıya sattı. Fakat alan kişi, malların parasını yapılan pazarlık üzerinden ödemek istemedi. Yemenli satıcı, parasını alamayınca bazı kabilelerin önde gelenlerine müracaat etti ve mağduriyetinin giderilmesini istedi. Ancak kendisine yardım eden olmadı. Bunun üzerine ertesi gün Ebû Kubeys tepesine çıkıp uğradığı haksızlığı dile getiren bir şiiri yüksek sesle okudu.

Peygamberimizin amcası Zübeyr b. Abdülmuttalib, bu durumdan rahatsız olmuştu. Şehrin en zengin, yaşlı ve etkili kabile reisi olan Abdullah b. Cüd'ân et-Teymî'yi bu işin çözümü için bir toplantı yapmaya ikna etti. Yapılan toplantıda uzun tartışmalardan sonra katılımcılar, benzer haksızlıkları önlemek için yemin ettiler. Ayrıca bu amaç doğrultusunda bir araya gelen gönüllülerden oluşacak bir grup kurmayı kararlaştırdılar. O sırada yirmi yaşında olan Hz. Muhammed (s.a.s) de bu gruba katıldı.

Peygamber Efendimiz, "Hilfü'l-Fudûl" yani "Faziletlilerin Yemini" olarak bilinen bu antlaşmadan risaletten sonra da övgüyle söz ederdi. Mekke'de adaleti sağlamak için kurulan bu birlikteliği, kızıl tüylü deve sürüsüne bile değişmeyeceğini, tekrar çağrılsa yine tereddütsüz katılacağını söylerdi. Antlaşmanın temel ilkesi ise şuydu: *"Allah'a and olsun ki Mekke şehrinde birine zulüm ve haksızlık yapıldığı zaman hepimiz, o kimse ister iyi ister kötü, ister bizden ister yabancı olsun, kendisine hakkı verilinceye kadar tek bir el gibi hareket edeceğiz."* (M. Hamidullah, "Hilfü'l-Fudûl", DİA, XVIII/31-32)

Bu olay ve sonrasında ortaya çıkan antlaşma açıkça göstermektedir ki, cahiliye döneminde Mekke gibi bir şehirde kaos hâkimdir. Mekke, o bölgenin en büyük ticaret merkezidir ve Kâbe'den dolayı manevi bir değeri vardır. Buna rağmen şehirde herhangi bir siyasi yönetim ya da hayata düzen verecek bir otorite bulunmamaktadır. Aslında Yesrib (Medine) de dâhil olmak üzere bütün Arabistan yarımadası aynı durumdadır. Haksızlığa uğrayanın hakkını almak için başvuracağı bir kurum ya da makam yoktur. Şiddet ve barbarlık kol gezmekte, güçlü olan zayıfı rahatlıkla ezmektedir. Kabile savaşları, birliğe engel olduğu gibi, aynı zamanda uzun süreli çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Huzurdan, barıştan, emniyetten söz etmek imkânsızdır. İşte Peygamberimiz böyle bir ortamda risalet görevini almıştır.

Risalet döneminin başlaması, cahiliye döneminin sona ermesi anlamına gelmektedir. Resûlullah (s.a.s.), peygamberliğinin ilk yıllarında tebliğini gizli olarak sürdürmüştür. *"(Önce) en yakın akrabanı uyar ve sana tabi olan müminlere kol kanat ger!"* (Şuarâ, 26/214-215) emrinin gelmesiyle birlikte, bütün Mekkelilere İslam'ın çağrısını ulaştırmaya çalışmıştır. Risalet görevinin üçüncü yılı tamamlanırken gelen bu ayetler, Peygamberimize artık açıktan daveti emretmektedir. Hidayet çağrısının ilk muhatabı ise yakın akrabalar olacaktır.

Sevgili Peygamberimizin "Siz, ümmetlerin sayısını yetmişe vardırdınız. Allah katında o ümmetlerin en hayırlısı ve en değerli olanı da sizsiniz." (İbn Mâce, Zühd, 34) diyerek övdüğü İslam ümmeti, bir avuç Müslüman'la başlayan varlık

hikâyesini milyarlarla sürdürmüştür.

Peygamberimiz önce babasının sülalesi olan Abdülmuttalib oğullarını İslam'a davet eder. Sonra da Mekke'deki bir başka tepe olan Safâ'ya çıkarak bütün gücünü toplayıp *"Yâ Sabâhâh! Yâ Sabâhâh!"* diye haykırır. Bu kelime Araplar arasında büyük bir tehlikenin gelmekte olduğunun habercisi olarak bilinmektedir. Çağrıyı duyanlar telaşla koşup gelir ve onu dinlemek üzere karşısına dizilir. Peygamberimiz sorar: *"Ben size, 'Şu vadinin arkasında size saldırmak isteyen süvari birlikleri var.' desem bana inanır mısınız?"* Hep bir ağızdan, "Evet, inanırız! Biz senin bugüne kadar yalan söylediğini hiç görmedik." diye karşılık verirler. *"O zaman,"* der Peygamberimiz, *"Ben sizi şiddetli bir azaba karşı uyarıyorum."* Kalabalık şaşırır. Başta amcası Ebû Leheb olmak üzere birçokları bu söze karşı çıkar (Buhârî, Tefsir (Şuarâ), 2; Müslim, İman, 355). Ancak son Peygamberin yalan söylemediğini de çok iyi bilmektedirler. Çünkü ona "Muhammedü'l-Emîn" ismini onlar layık görmüştür. Dilinden hiçbir zaman ve hiç kimseye karşı yalan dökülmeyen Hz. Muhammed (s.a.s) elbet o gün de doğruyu söylemektedir.

İslam Ümmetinin Dönüşümü

Mekke'de bu iki tepeden yankılanan seslerin üzerinden çok zaman geçmeden, gidişat değişmiştir. Peygamberimize risalet görevinin verilişinden elli yıl kadar sonraya gider ve bu topraklarda yaşanan iki zaman dilimini kıyaslarsak, İslam ümmetinin doğuşunu görmemiz kolaylaşır. İnsanlığın ve toplumların tarihi açısından oldukça kısa diyebileceğimiz elli yıl gibi bir sürede, bu topraklarda geçmişte örneği görülmeyen bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Her şeyden önce, tek bir şehirde bile gerçekleşmeyen siyasi otorite ve güvenlik, sadece Arabistan yarımadasını kuşatmakla kalmayıp bütün çevreye yayılmıştır.

Esasen Peygamberimiz İslam'ın bu bölgeye hâkim olacağını ve bu hâkimiyetin güven anlamına geldiğini yıllar önce müjdelemiştir. Bir gün Kâbe'nin gölgesinde, kaftanını yastık yapmış yaslanarak otururken, yanına gelen ilk Müslümanlar kendisine müşriklerin yaptıklarından şikâyet etmiştir. "Bize yardım etmiyor musun, bize dua etmiyor musun?" dediklerinde Peygamber Efendimizin rengi değişmiş ve şu cevabı vermiştir: *"Sizden önce öyleleri vardı ki, yakalanıyor, onun için hazırlanan çukura konuyor, sonra getirilen bir testere ile başının ortasından ikiye bölünüyordu. Bazıları ise demir taraklarla taranıyor, vücudunda sadece et ve kemik kalıyordu. Ama bu yapılanlar onları dininden çeviremiyordu. Size yemin ederek söylüyorum ki, Allah bu dini tamamlayacaktır. Öyle günler gelecektir ki, devesine binen bir yolcu San'a'dan kalkıp Hadramevt'e kadar gidecek, yolculuğu boyunca Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayacak, koyunu için de sadece kurttan korkacaktır. Ancak siz acele ediyorsunuz."* (Buhârî, Menâkıbü'l-ensâr, 29)

Peygamberimizin bu müjdesi gerçekleşmiş ve vefatından elli yıl sonra fetihler sayesinde hem Arabistan yarımadasında huzur ve güvenlik sağlanmış hem de İslam, yeryüzünün ana damarları ve merkezleri diyebileceğimiz bölgelere hızla yayılmıştır. Eski Dünya da denilen Asya, Avrupa ve Afrika'nın birleştiği ve o günkü insanlığın bütün ticari ve kültürel ilişkilerinin gerçekleştiği topraklar, İslam ümmetinin güven yurdu olmuştur. Siyasi olarak birleşmiş, idari olarak

adaletle yönetilmeye başlanmıştır. Öte yandan bu topraklardaki güçlü devletler, o zaman için dünyanın süper güçleri diyebileceğimiz Bizans ve Sasani İmparatorlukları da Müslüman orduları önünde dize gelmiştir.

Bütün bu yaşananlar, İslam ümmetinin her geçen gün çoğalması, gelişmesi ve zenginleşmesi anlamına gelmektedir. Sevgili Peygamberimizin *"Siz, ümmetlerin sayısını yetmişe vardırdınız. Allah katında o ümmetlerin en hayırlısı ve en değerli olanı da sizsiniz."* (İbn Mâce, Zühd, 34) diyerek övdüğü İslam ümmeti, bir avuç Müslüman'la başlayan varlık hikâyesini milyarlarla sürdürmüştür. Suya atılan taşın oluşturduğu halkalar misali dalga dalga büyümüş, zamanları aşmış, zeminlere sığmamıştır. Allah'ın son dinini kabul eden, İslam'a yüreklerini ve hayatlarını açan, bu uğurda her türlü meşakkate göğüs geren bu yüce ümmet, nice müjdelere de nail olmuştur. Resûl-i Ekrem'in, *"Bizler (dünyada) en son gelenleriz, kıyamet gününde ise en başa geçecek olanlarız. Cennete de ilk giren biz olacağız…"* (Müslim, Cum'a, 20) müjdesi, bunlardan sadece biridir.

İslam ümmeti, diğer ümmetlerin aksine, kendilerine gönderilen Peygamberin değerini bilmiş, dinlerine sahip çıkmış, böylece Allah'ın lütfuna ve keremine mazhar olmuştur. Kur'an-ı Kerim bu gerçeği şöyle ifade eder: *"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten sakındırır ve Allah'a iman edersiniz. Kitap ehli de inansalardı elbette kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler de var. Ama pek çoğu fasık kimselerdir."* (Âl-i İmrân, 3/110) Kıyamete kadar bu şerefi ve mesuliyeti taşıyacak olan Müslümanlar, Yüce Rabbimiz tarafından *"vasat bir ümmet"* olarak takdim edilmiştir (Bakara, 2/143). Yani ifrat ve tefritten uzak; inancında, ahlâkında, tavır ve davranışlarında orta yolu tutan; denge, sağduyu ve adalet timsali bir ümmet…

Diğer taraftan, Ümmet-i Muhammed, yeryüzündeki bütün toplumlar için "şahit" yani "model" olarak sunulmuştur. *"Böylece sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi vasat bir ümmet yaptık."* (Bakara, 2/143) ayeti, Müslüman olmanın sorumluluğuna da işaret etmektedir. İslam ümmetinin her ferdi, imanında aldığı güç ve erdemle hareket edecek, her hâliyle insanlığa örnek olacaktır.

Ümmetine düşkünlük derecesinde sevgi duyan Peygamberimiz, ilk İslam nesli olan dostlarına *"ashâbım"* demiş, kendisinden sonra gelecek Müslümanları ise *"kardeşlerimiz"* diyerek anmıştır (Müslim, Tahâret, 39). *"Ümmetim yağmura benzer; öncesinin mi yoksa sonrasının mı hayırlı olduğu bilinmez."* buyurarak her birine değer atfetmiştir (Tirmizî, Emsâl, 81). Zira onun ümmeti, farklı zaman ve mekânlarda yaşasalar da, bambaşka kültürlere, ırklara ve dillere sahip olsalar da Allah'a ve Resûlü'ne olan bağlılıklarıyla aynı ruhu taşımaktadır.

Akl-ı selime, bin düşünüp bir söylemeye, hayra çağırıp şerre dur demeye her zamankinden daha fazla ihtiyacımız olduğu aşikârdır.

İslam'dan Esenliğe…

Peygamberimizin tebliğiyle buluşan topluluğun yani İslam ümmetinin kendi içinde oluşturduğu birlik ve bütünlük hayranlık vericidir. İnsanlık tarihinde benzeri olmayan bu birliktelik, muhteşem bir güç ve enerjiye dönüşmüş, sadece toprakları değil gönülleri fethetmiştir. Daha elli yıl önce iki kabilenin bile anlaşamadığı, şehirlerde birliğin sağlanamadığı bir dünyada yaşayan bu insanlar, kendi aralarında birliği sağladıktan sonra dünyaya açılmıştır.

Dünya siyasetinde hiçbir ağırlığı olmayan ve yaşadıkları uzak coğrafyada kimsenin ilgisini çekmeyen ashâb-ı kirâm, nasıl olmuş da dünyanın merkezine yerleşen en etkin güç hâline gelmiştir? Onların çocukları, torunları ve izlerinden giden yeni Müslümanlarla genişleyen İslam ümmetinin başarısı maddi güç ile izah edilebilir mi? Şüphesiz daha önce bu başarıya yönelik en ufak bir belirti yokken, yarım asırda alınan mesafe daha derin izahları zorunlu kılmaktadır.

İslam, sahabe neslinden itibaren sunduğu değerlerle insanlara kendi iç dünyalarını değiştirme ve zenginleştirme imkânı sunmuştur. "İnanan ve iyi işler yapan" yeni insan tipine dayalı İslam ümmeti, yüce bir bilinç ve azimle yoluna devam etmiştir. İslam, gönüllerdeki engelleri ortadan kaldırarak müminleri birbirlerine o kadar kenetlemiştir ki, bu bağlılık, eskiden çatışmalarına sebep olan bütün cahiliye kalıntılarını temizlemiştir.

Nitekim Kur'an-ı Kerim her iki dönemi de hatırlatmakta ve Müslümanların bu birlik ve bütünlüklerini sürdürmelerini istemektedir: *"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa, öylece sakının ve ancak Müslümanlar olarak can verin. Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmandınız da O, kalplerinizi birleştirmişti. O'nun bu nimeti sayesinde kardeş olmuştunuz. Yine siz bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah, size ayetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz."* (Âl-i İmrân, 3/102-103)

Müslümanlar, daha önceki düşmanlıklarını, cahiliye âdetlerinin onları nasıl parçaladığını hatırlamalı, İslam'ın merhamet ve adalet yüklü dokunuşuyla nasıl kardeş olduklarını unutmamalıdır. Devamında gelen ayet ise bu birlikteliği sürekli hâle getirmek için insanları doğruya çağıran bir topluluğun bulunması

gerektiğine işaret etmektedir: *"Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten alıkoyan bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır."* (Âl-i İmrân, 3/104) Böylelikle ümmet bilincine ve kardeşlik ruhuna dair toplumsal hassasiyeti daima diri tutan bir uyarı görevi yerine getirilmiş olacaktır.

İslam ümmeti coğrafi olarak insanlığın merkezinde doğmuş ve bu merkezden hızlı bir şekilde çevreye yayılarak dünyanın büyük medeniyet havzalarına ulaşmıştır. İslam'ın bütün insanlığa en değerli katkısı, gittiği topraklara Tevhid inancını ve bu inanca bağlı erdemleri taşımasıdır. İslam bunu yaparken yeni tanıştığı bölgelerde var olan her türlü insani birikimi değerlendirmiş, kendi inanç bütünlüğü içinde eriterek tevhid etmiştir. Çok farklı ırk, dil ve renkten insan, İslam'ın manevi iklimi içerisinde ümmetin hem bireysel bir üyesi hem de toplumsal bir ortağı hâline gelmiştir. Böylece gelişi itibariyle evrensel olan İslamî değerler ve yaşama biçimi, fiilen de dünyanın dört köşesinde bilinir ve yaşanır olmuştur.

Ümmetin gözünde "İslamî olana bağlılık", ırk ve kabile bağlılığından daha üstün ve değerli görülmüştür.

İslam ümmeti esasen "evrensel kardeşlik birliği" olarak da tanımlanabilir. Bu birliğin, tevhid ilkesinin bir yansıması olarak bizzat Kur'an tarafından teşvik edildiğini söyleyebiliriz. Kerim Kitabımızda, *"Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin."* (Hucurât, 49/10) buyrulmaktadır. Dolayısıyla İslam ümmeti doğrudan Allah tarafından birbirine kardeş ilan edilmiştir. Peygamberimizin hayatı ise müminlerin kardeşliğine dair somut bir örnektir. Bu kardeşlik bağı, farklı düzeylerde de olsa başlangıcından günümüze kadar bütün Müslümanların gönlünde yerleşmiştir. Peygamberimiz zamanında filizlenen kardeşlik bilincini örnek alan ümmet, bunu her dönemde içselleştirmiştir.

İslam ümmeti, birbirine verdiği değerle; birlik, beraberlik ve kardeşlik ruhuyla; ferasetin ışığı, sağduyunun aydınlığıyla meşakkatli dönemlerin üstesinden gelmiştir. Aynı secdede Rahman'a kul olmanın, aynı kıblede istikameti bulmanın huzuruyla var olmuştur. Vicdanı paslanmış, insafı çürümüş, insanlığını unutmuş güçler karşısında ümmeti dimdik ayakta tutan da işte bu ruhtur.

Bugün dünyada neredeyse Müslümanların yaşamadığı hiçbir coğrafyadan söz edilemeyeceği için günümüz şartlarında evrensel bir İslam ümmetinin varlığından söz etmemiz kaçınılmaz hâle gelmiştir.

İslam Kardeşliğinin Evrenselliği

Müslümanların kardeşliği, hayatın bütün alanlarını kuşatır. Akıl, yürek ve güç birliğini gerektirir. Ümmeti oluşturan insanlar, düşünce ve kararlarında, ideal ve tavırlarında ortak hareket ederler. Yaratılıştan gelen farklılıklarını zenginliğe dönüştürür, birbirlerini tanır ve severler. Elde ettikleri imkânları paylaşır, birbirlerinin maddi ve manevi eksiğini tamamlarlar. Evrensel kardeşliğin manası, bütün insanların eşit olduğu ve yalnızca takvaya göre birbirlerinden ayrılabilecekleridir.

Tarihimizde bu birlikteliğin eşsiz örnekleri yaşandığı gibi, günümüzde de zedelenmiş görünmesine rağmen ümmetin bütünlüğü ve kardeşliği devam etmektedir. Dünyanın neresinde olursa olsun, Müslümanlar arasında bu kardeşliği derinden hissetmek zor değildir. Bir mümin, ana vatanından çok uzakta bile olsa, hiçbir zaman kendisini kardeşleri arasında yalnız ve yardımsız hissetmez.

"İslam ümmeti", yeryüzündeki farklı ırk ve mezheplerden bütün Müslüman toplulukların kendisine bağlı olduğu yapıdır. Bu hâliyle son derece kapsayıcı ve birleştirici bir adlandırma olarak kabul edilebilir. Yaşadığımız dünyada neredeyse Müslümanların yaşamadığı hiçbir coğrafyadan söz edilemeyeceği için günümüz şartlarında evrensel bir İslam ümmetinin varlığından söz etmemiz kaçınılmaz hâle gelmiştir.

Bugün dünyada yaşayan Müslümanların etnik yapısı ve ait oldukları ülkelerdeki nüfusları tam olarak ortaya konmuş değildir. Ancak bu alanda geçen yüzyılın sonunda yapılan araştırmalar, bize dünyada 300'den fazla etnik Müslüman grubun varlığını haber vermektedir. Bugün dünyada adlarını bilmediğimiz birçok ırktan Müslüman, İslam ümmetinin çatısı altında yaşamakta ve kendilerini bu kıymetli topluluğun bir parçası olarak hissetmeye devam etmektedir. Aslında iletişim imkânlarının artması, İslam ümmetinin bütün üyelerinin birbirlerinden haberdar olmasını kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Ama maalesef çoğu kere herhangi bir topluluğun başına bir felaket geldiğinde diğer Müslüman kardeşleri onları keşfedip tanımaktadır…

İslam ümmeti esasen “evrensel kardeşlik birliği” olarak da tanımlanabilir.

İslam Ümmetini Parçalamaya Yönelik Saldırılar

İslam ümmeti, doğuşundan kısa bir süre sonra kendi içinde ihtilaflar ve şiddetli çatışmalara varan ayrılıklar yaşamıştır. Ancak Peygamberimizin eliyle atılan sağlam temelin ve başlangıçtaki muazzam dinamizmin bütün ayrılıklara rağmen İslam'ın yayılmasına engel olmadığı görülmektedir. Zira merkezdeki derin ayrılıklara aldırış etmeyen birçok sahabi, kendisini tebliğ ve fetih çalışmalarına adamıştır. Onlar ümmetin birliği ve insanlığın hidayeti gibi mukaddes bir hedefe kilitlenmiş, bu yolda canlarını ve mallarını feda etmekten bir an bile çekinmemiştir.

İslam'ın ilk asrında fethedilen topraklar, medeniyetimizin bütün kurumsal yapılarıyla hayatiyetini sürdürerek günümüze kadar geldiği yerlerdir. Bu topraklarda varlığı yüzyıllar boyu süren İslam medeniyeti, çeşitli yerel ırkları bünyesine katmış, insanların bütün evrenini kuşatan gelenekler oluşturmuştur. Bulunduğu bölgelere ilim, irfan, istikrar ve barış getirmiştir. Bu bakımdan ümmetin gözünde "İslamî olana bağlılık", ırk ve kabile bağlılığından daha üstün ve değerli görülmüştür. İslam'ın getirdiği değerler ve ilkeler, İslam'ın sunduğu hedefler ve modeller Müslüman toplumların hem kendi iç bütünlüğünü hem de sürekliliğini sağlamıştır.

Diğer yandan, tarih içerisinde İslam ümmetini toptan yok etmeye yönelik saldırılar hiç eksik olmamıştır. “Haçlı Seferleri” ve “Moğol İstilası” gibi iki önemli akın gerçekleşmiş olmasına rağmen bunlar sonuçta Müslümanları topyekûn ortadan kaldırma hedeflerine ulaşamamıştır. Çünkü bu saldırılar, İslam ümmetinin bağlı olduğu değerlerden daha üstün bir medeniyeti ya da daha ulvi ve insani bir gayeyi yaymaya çalışmıyordu. Bunlar sadece maddi güce dayalı saldırılardı. Bu sebeple başarılı olamamışlar, sonuçta İslam ümmeti bu kaba güç karşısında toparlanarak ayakta kalabilmiştir. Hatta Müslümanlar manevi değerlerini bu topraklarda sürdürmekle kalmamış, çevredeki varlıklarını da genişleterek âdeta bütün dünyaya seslenir hâle gelmiştir.

İslam ümmetini yok etmeye yönelik üçüncü saldırı Avrupa’dan gelmiştir. Bu son saldırının ve meydan okumanın etkileri ise daha kalıcı hasarlar vermiş görünmektedir. Medeniyetimiz üzerindeki olumsuz etkileri derinleşerek devam ettiğinden dolayı son saldırı diyebileceğimiz “Modernizm” üzerinde daha fazla durmamız gerekmektedir. Her şeyden önce bu saldırı da yeni silahlarla tahkim edilmiş askerî güce dayanmıştır. Öyle ki bu güçle 18. ve 19. yüzyıllarda dünyanın önemli bir kısmının sömürgeleştirildiği görülmektedir. Ancak bu saldırının sömürgeci yüzünü maskelemek amacıyla birtakım propagandalar yürütülmüştür. Avrupalı halklara Hristiyanlığı yayma, dış dünyaya ise geri kalmış insanlığı medenileştirme gibi ulvi amaçlar taşıdığı söylenen Modernizm hareketi, İslam ümmetine büyük bedeller ödetmiştir.

Bu meydan okumayla birlikte İslam dünyası modern değerlerle bir hesaplaşmaya girmiştir. Ancak Avrupa’da oluşturulan bu yeni değerlere hazırlıksız yakalanan İslam dünyası açısından söz konusu hesaplaşma son derece sancılı geçmiştir. Zira bu karşılaşma Müslümanları hem entelektüel hem de maddi güç açısından zayıf oldukları bir durumda yakalamıştır.

Ümmet-i Muhammed, yeryüzündeki bütün toplumlar için “şahit” yani “model” olarak sunulmuştur. İslam ümmetinin her ferdi, imanından aldığı güç ve erdemle hareket edecek, her hâliyle insanlığa örnek olacaktır.

Modernizm, kendisini akılcılığa, dünyeviliğe ve bireyciliğe dayanan yeni ve evrensel bir medeniyet olarak sunmuştur. Oysa Müslümanlar, güçten düştükleri, kendi entelektüel miraslarının devamını sağlayan eğitim kurumlarını bile kaybettikleri bir zamanda bu güçlü akıntıya karşı durmakta zorlanmıştır. Sömürge toprakların çaresiz evlatları, kurdukları medeniyetin değerlerini anlamaktan uzak bir zihin dünyası ile bu yeni meydan okuma karşısında suskun kalmıştır. Sonuçta Müslümanlar, modern hayatın sunduğu imkân ve değerleri topyekûn reddetmekten, bütünüyle modernizme teslim olmaya kadar çeşitlenen birçok yeni tutum geliştirmiştir.

Bu etkileşim hem Müslümanların dinlerini anlama ve yaşama biçimlerini hem de İslam dünyasının entelektüel ve siyasi gündemini belirlemeye devam etmektedir. Bugün modern dünyanın kendi içinden de birçok eleştirel ses yükselmekte ve artık modernizmin insanlığa evrensel değerler sunduğuna dair iddialar sorgulanmaktadır. Ancak İslam ümmetinin bu sorgulamayı kendi manevi değerleri temelinde derinleştirecek bir zihnî çabayı güçlendirmesi gerekmektedir. İslam ümmeti içinde doğruya uyanan, gerçeğin farkına varan, kendini tanıyan, hayatı düşünen ve iyilik üreten fertlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Müslümanların bugün dünyada olup bitenleri tarihî miraslarının desteğiyle, İslam'ın tevhid ve rahmet ruhunu yansıtarak yeniden anlamlandırma çabaları ümit vericidir. Bu çabalar bütün yeryüzü ahalisi için daha yaşanabilir bir dünyanın kapılarını açacaktır.

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa, öylece sakının ve ancak Müslümanlar olarak can verin. Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin...”
(Âl-i İmrân, 3/102-103)

İslam ümmeti, birbirine verdiği değerle; birlik, beraberlik ve kardeşlik ruhuyla; ferasetin ışığı, sağduyunun aydınlığıyla meşakkatli dönemlerin üstesinden gelmiştir ve gelecektir.

Ümmetin Geleceği

Her şeyden önce dikkatlice baktığımızda, İslam dünyasını içine alan topraklarda tarihteki görkem ve asaletine uygun bir manzarayla karşılaşmadığımız ortadadır. İslam ümmetinin tarihî zenginliği olan ve onu evrensel yapan ırk ve mezhep çeşitliliği, bugün ümmetin parçalanması için malzeme olarak kullanılmaktadır. Peygamberimizin tebliği ile birlikte, “kabile asabiyeti” yani “herhangi bir ölçü tanımaksızın kendi kabilesine dair olumlu-olumsuz her şeyi benimseme âdeti” ortadan kaldırılmıştır. Ancak İslam dünyasında tekrar kabileciliğe dönüş anlamına gelecek eğilimlerin, ırkçı söylemlerin arttığı görülmektedir. Cahiliye zihniyetinden beslenen bu söylemlerin yegâne amacı, İslam ümmetini bölmek ve birbirine düşürmektir.

İslam ülkelerinin geleceği, dış müdahalelerin yoğun baskısı altında şekillenmeye devam etmektedir. Yöneticilerin genel olarak halkına hizmet etmek ve Müslümanların dertlerine çare aramaktan çok, kendi toplumunun değerleriyle çatışan bir yaklaşım içerisinde olmaları çok acıdır. Ümmetin menfaatini her türlü kişisel çıkarın üstünde gören, iktidar ve otoritesini tahkim etme derdini bir kenara bırakarak ümmetin huzuru ve güvenliği için çabalayan idarecilerin sayısı artmalıdır. Oysa sömürgecilik sonrası yöneticilerin zulüm, şiddet ve istismarı devam ettiren bir yaklaşım sergileyerek kendi toplumlarını âdeta düşman görmeleri, temel bir sorun olmaya devam etmektedir.

Ayrıca modern dünyanın her türlü ayrıştırıcı, eskimiş ideolojisi de İslam dünyasında hâlâ işlevsel hâle getirilerek kullanılmakta, Müslümanları birbirine düşman kılmaktadır. Belki de şimdiye kadarki travmaların en büyüğünün yaşandığını ve bunun asırlardır bölgede varlığını sürdüren İslam medeniyetinin bütün unsurlarını derinden etkilediğini söylemek mümkündür. Sonuçta İslam dünyasının savrulması hatta bütün enerjisini birbirini yok etmeye yöneltecek bir noktaya gelmiş olması oldukça düşündürücüdür…

İslam ümmetinin geleceğine yön verebilmek, bugün içinde bulunduğu durumu doğru okumaktan geçmektedir. Yarının umut ve esenlik getirmesi, bugünün doğru değerlendirilmesine bağlıdır. Aynaya bakmak, kendimizi görmek, hâli pürmelalimizi bütün gerçekliği ile kabul etmek gerekmektedir. Zira sorunların çözümü, ancak hastalığı doğru teşhis etmekle mümkündür.

Netice Olarak

İslam ümmetinin son iki yüzyıllık tecrübesi, büyük acılar ve parçalanmışlıklar sonucu ortaya çıkan yeni durumların soğukkanlı bir değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Her şeyden önce dünyanın modern değerlerini, ideolojilerini ve farklı dinlerini tanımak, Müslümanlara kendi dinleri dışında bir seçenek olmadığını öğretmiş görünmektedir. Müslümanlar, kendilerini ümmet yapan değerlerin üzerinde daha üstün ve hakikate daha yakın başka bir değer zincirinin bulunmadığını yeniden keşfetmiştir! Bu keşif onların, dinlerine ve değerlerine olan saygılarını ve sarsılmaz bağlılıklarını üretmeye devam etmektedir.

Modern dünyanın değerleri, insanları bir fazilet yarışına yöneltmediği gibi, insanı insan yapan birçok değeri de görmezlikten gelmektedir. Sadece dünyevi

yönde ilerleyen bir medeniyetin, tabiatı da bütünüyle tahrip ederek gezegenimizi neredeyse yaşanamaz hâle getirdiği ortadadır. Bu gidişatın insanlığa ve yeryüzüne verdiği zarar, bizzat batı medeniyeti içinden de yüksek dozajda eleştirilerin yükselmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla gerek manevi gerekse maddi dünyamızı tahrip eden bu üretilmiş değerlere karşı, Müslümanların kendi değerlerini yeniden keşfetmelerine ve insanlığı İslam'ın değerleriyle buluşturmalarına ihtiyaç vardır.

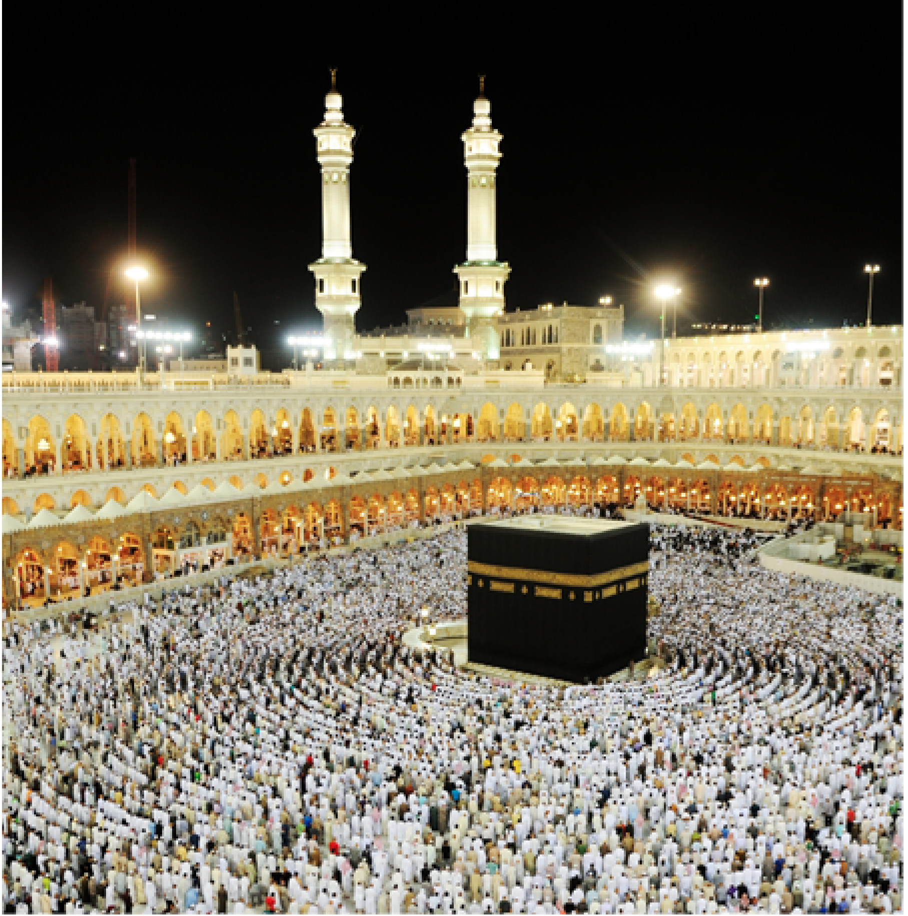
Yaşadığımız dünya, İslam ümmetinin birbirlerini daha yakından tanımalarına ve yakınlaşmalarına dair yeni kapılar açmaktadır. Adını bilmediğimiz Müslüman kardeşlerimiz, onların varlığını keşfetmemizi beklemektedir. Günümüz şartlarında Müslümanlar arasında her düzeyden ilişki kurmak gittikçe kolaylaşmaktadır. Dolayısıyla İslam ümmetinin eğitim, bilim, ekonomi, sanat gibi birçok alanda iş birliği yapması açısından güzel fırsatlar artmaktadır.

Bugün bizlere düşen, imkânlarımızı seferber ederek uzağı yakınlaştırmak, kardeşlik bağlarımızı güçlendirmektir. Biliyoruz ki, dünyada Müslümanların yaşamadığı bir ülke âdeta bulunmamaktadır. Ve yine biliyoruz ki, Müslümanların çektiği acı ve sıkıntılar her geçen gün tırmanmaktadır. Bu bakımdan İslam'ın rahmet mesajının hem Müslümanları, hem insanlığı, hem de bütünüyle tabiatı kuşatması için ümmetin elbirliği ve gönül birliği etmesine ihtiyaç vardır.

İslam coğrafyasında yaşananlar, kadınlarımızı, çocuklarımızı, canlarımızı, değerlerimizi, tarihimizi, kültürümüzü ve medeniyetimizi yok etme çabasında olanların hangi noktaya eriştiklerini açıkça göstermektedir. Suriye'de, Irak'ta, Yemen'de, Libya'da, Mısır'da ve daha birçok Müslüman ülkede ümmetin birliği, milletin şerefi, vatanın hürmeti ayaklar altına alınmaktadır. O halde, birbirimize hakkı ve sabrı, şefkati ve merhameti tavsiye etmenin tam zamanıdır. Aklıselime,

bin düşünüp bir söylemeye, hayra çağırıp şerre dur demeye her zamankinden daha fazla ihtiyacımız olduğu aşikârdır.

Peygamberimiz buyurur ki: "Allah katında dünyanın yok olması, bir Müslüman'ın öldürülmesinden daha hafiftir."
(Tirmizî, Diyât, 7)

Bir Ümmet Doğuyor…

Peygamberimize henüz risalet görevinin verilmediği günlerdi. Yemen'den Mekke'ye umre için gelen bir tüccar, âdet olduğu üzere pazarlık yaparak yanında getirdiği malları bir alıcıya sattı. Fakat alan kişi, malların parasını yapılan pazarlık üzerinden ödemek istemedi. Yemenli satıcı, parasını alamayınca bazı kabilelerin önde gelenlerine müracaat etti ve mağduriyetinin giderilmesini istedi. Ancak kendisine yardım eden olmadı. Bunun üzerine ertesi gün Ebû Kubeys tepesine çıkıp uğradığı haksızlığı dile getiren bir şiiri yüksek sesle okudu.

Peygamberimizin amcası Zübeyr b. Abdülmuttalib, bu durumdan rahatsız olmuştu. Şehrin en zengin, yaşlı ve etkili kabile reisi olan Abdullah b. Cüd'ân et-Teymî'yi bu işin çözümü için bir toplantı yapmaya ikna etti. Yapılan toplantıda uzun tartışmalardan sonra katılımcılar, benzer haksızlıkları önlemek için yemin ettiler. Ayrıca bu amaç doğrultusunda bir araya gelen gönüllülerden oluşacak bir grup kurmayı kararlaştırdılar. O sırada yirmi yaşında olan Hz. Muhammed (s.a.s) de bu gruba katıldı.

Peygamber Efendimiz, "Hilfü'l-Fudûl" yani "Faziletlilerin Yemini" olarak bilinen bu antlaşmadan risaletten sonra da övgüyle söz ederdi. Mekke'de adaleti sağlamak için kurulan bu birlikteliği, kızıl tüylü deve sürüsüne bile değişmeyeceğini, tekrar çağrılsa yine tereddütsüz katılacağını söylerdi. Antlaşmanın temel ilkesi ise şuydu: *"Allah'a and olsun ki Mekke şehrinde birine zulüm ve haksızlık yapıldığı zaman hepimiz, o kimse ister iyi ister kötü, ister bizden ister yabancı olsun, kendisine hakkı verilinceye kadar tek bir el gibi hareket edeceğiz."* (M. Hamidullah, "Hilfü'l-Fudûl", DİA, XVIII/31-32)

Bu olay ve sonrasında ortaya çıkan antlaşma açıkça göstermektedir ki, cahiliye döneminde Mekke gibi bir şehirde kaos hâkimdir. Mekke, o bölgenin en büyük ticaret merkezidir ve Kâbe'den dolayı manevi bir değeri vardır. Buna rağmen şehirde herhangi bir siyasi yönetim ya da hayata düzen verecek bir otorite bulunmamaktadır. Aslında Yesrib (Medine) de dâhil olmak üzere bütün Arabistan yarımadası aynı durumdadır. Haksızlığa uğrayanın hakkını almak için başvuracağı bir kurum ya da makam yoktur. Şiddet ve barbarlık kol gezmekte, güçlü olan zayıfı rahatlıkla ezmektedir. Kabile savaşları, birliğe engel olduğu gibi, aynı zamanda uzun süreli çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Huzurdan, barıştan, emniyetten söz etmek imkânsızdır. İşte Peygamberimiz böyle bir ortamda risalet görevini almıştır.

Risalet döneminin başlaması, cahiliye döneminin sona ermesi anlamına gelmektedir. Resûlullah (s.a.s.), peygamberliğinin ilk yıllarında tebliğini gizli olarak sürdürmüştür. *"(Önce) en yakın akrabanı uyar ve sana tabi olan müminlere kol kanat ger!"* (Şuarâ, 26/214-215) emrinin gelmesiyle birlikte, bütün Mekkelilere İslam'ın çağrısını ulaştırmaya çalışmıştır. Risalet görevinin üçüncü yılı tamamlanırken gelen bu ayetler, Peygamberimize artık açıktan daveti emretmektedir. Hidayet çağrısının ilk muhatabı ise yakın akrabalar olacaktır.

Peygamberimiz önce babasının sülalesi olan Abdülmuttalib oğullarını İslam'a davet eder. Sonra da Mekke'deki bir başka tepe olan Safâ'ya çıkarak bütün gücünü toplayıp *"Yâ Sabâhâh! Yâ Sabâhâh!"* diye haykırır. Bu kelime Araplar

arasında büyük bir tehlikenin gelmekte olduğunun habercisi olarak bilinmektedir. Çağrıyı duyanlar telaşla koşup gelir ve onu dinlemek üzere karşısına dizilir. Peygamberimiz sorar: *“Ben size, ‘Şu vadinin arkasında size saldırmak isteyen süvari birlikleri var.’ desem bana inanır mısınız?”* Hep bir ağızdan, “Evet, inanırız! Biz senin bugüne kadar yalan söylediğini hiç görmedik.” diye karşılık verirler. *“O zaman,”* der Peygamberimiz, *“Ben sizi şiddetli bir azaba karşı uyarıyorum.”* Kalabalık şaşırır. Başta amcası Ebû Leheb olmak üzere birçokları bu söze karşı çıkar (Buhârî, Tefsir (Şuarâ), 2; Müslim, İman, 355). Ancak son Peygamberin yalan söylemediğini de çok iyi bilmektedirler. Çünkü ona “Muhammedü’l-Emîn” ismini onlar layık görmüştür. Dilinden hiçbir zaman ve hiç kimseye karşı yalan dökülmeyen Hz. Muhammed (s.a.s) elbet o gün de doğruyu söylemektedir.

İslam Ümmetinin Dönüşümü

Mekke’de bu iki tepeden yankılanan seslerin üzerinden çok zaman geçmeden, gidişat değişmiştir. Peygamberimize risalet görevinin verilişinden elli yıl kadar sonraya gider ve bu topraklarda yaşanan iki zaman dilimini kıyaslarsak, İslam ümmetinin doğuşunu görmemiz kolaylaşır. İnsanlığın ve toplumların tarihi açısından oldukça kısa diyebileceğimiz elli yıl gibi bir sürede, bu topraklarda geçmişte örneği görülmeyen bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Her şeyden önce, tek bir şehirde bile gerçekleşmeyen siyasi otorite ve güvenlik, sadece Arabistan yarımadasını kuşatmakla kalmayıp bütün çevreye yayılmıştır.

Esasen Peygamberimiz İslam’ın bu bölgeye hâkim olacağını ve bu hâkimiyetin güven anlamına geldiğini yıllar önce müjdelemiştir. Bir gün Kâbe’nin gölgesinde, kaftanını yastık yapmış yaslanarak otururken, yanına gelen ilk Müslümanlar kendisine müşriklerin yaptıklarından şikâyet etmiştir. “Bize yardım etmiyor musun, bize dua etmiyor musun?” dediklerinde Peygamber Efendimizin rengi değişmiş ve şu cevabı vermiştir: *“Sizden önce öyleleri vardı ki, yakalanıyor, onun için hazırlanan çukura konuyor, sonra getirilen bir testere ile başının ortasından ikiye bölünüyordu. Bazıları ise demir taraklarla taranıyor, vücudunda sadece et ve kemik kalıyordu. Ama bu yapılanlar onları dininden çeviremiyordu. Size yemin ederek söylüyorum ki, Allah bu dini tamamlayacaktır. Öyle günler gelecektir ki, devesine binen bir yolcu San’a’dan kalkıp Hadramevt’e kadar gidecek, yolculuğu boyunca Allah’tan başka hiçbir şeyden korkmayacak, koyunu için de sadece kurttan korkacaktır. Ancak siz acele ediyorsunuz.”* (Buhârî, Menâkıbü’l-ensâr, 29)

Peygamberimizin bu müjdesi gerçekleşmiş ve vefatından elli yıl sonra fetihler sayesinde hem Arabistan yarımadasında huzur ve güvenlik sağlanmış hem de İslam, yeryüzünün ana damarları ve merkezleri diyebileceğimiz bölgelere hızla yayılmıştır. Eski Dünya da denilen Asya, Avrupa ve Afrika’nın birleştiği ve o günkü insanlığın bütün ticari ve kültürel ilişkilerinin gerçekleştiği topraklar, İslam ümmetinin güven yurdu olmuştur. Siyasi olarak birleşmiş, idari olarak adaletle yönetilmeye başlanmıştır. Öte yandan bu topraklardaki güçlü devletler, o zaman için dünyanın süper güçleri diyebileceğimiz Bizans ve Sasani İmparatorlukları da Müslüman orduları önünde dize gelmiştir.

Bütün bu yaşananlar, İslam ümmetinin her geçen gün çoğalması, gelişmesi ve

zenginleşmesi anlamına gelmektedir. Sevgili Peygamberimizin *"Siz, ümmetlerin sayısını yetmişe vardırdınız. Allah katında o ümmetlerin en hayırlısı ve en değerli olanı da sizsiniz."* (İbn Mâce, Zühd, 34) diyerek övdüğü İslam ümmeti, bir avuç Müslüman'la başlayan varlık hikâyesini milyarlarla sürdürmüştür. Suya atılan taşın oluşturduğu halkalar misali dalga dalga büyümüş, zamanları aşmış, zeminlere sığmamıştır. Allah'ın son dinini kabul eden, İslam'a yüreklerini ve hayatlarını açan, bu uğurda her türlü meşakkate göğüs geren bu yüce ümmet, nice müjdelere de nail olmuştur. Resûl-i Ekrem'in, *"Bizler (dünyada) en son gelenleriz, kıyamet gününde ise en başa geçecek olanlarız. Cennete de ilk giren biz olacağız…"* (Müslim, Cum'a, 20) müjdesi, bunlardan sadece biridir.

İslam ümmeti, diğer ümmetlerin aksine, kendilerine gönderilen Peygamberin değerini bilmiş, dinlerine sahip çıkmış, böylece Allah'ın lütfuna ve keremine mazhar olmuştur. Kur'an-ı Kerim bu gerçeği şöyle ifade eder: *"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten sakındırır ve Allah'a iman edersiniz. Kitap ehli de inansalardı elbette kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler de var. Ama pek çoğu fasık kimselerdir."* (Âl-i İmrân, 3/110) Kıyamete kadar bu şerefi ve mesuliyeti taşıyacak olan Müslümanlar, Yüce Rabbimiz tarafından *"vasat bir ümmet"* olarak takdim edilmiştir (Bakara, 2/143). Yani ifrat ve tefritten uzak; inancında, ahlâkında, tavır ve davranışlarında orta yolu tutan; denge, sağduyu ve adalet timsali bir ümmet…

Diğer taraftan, Ümmet-i Muhammed, yeryüzündeki bütün toplumlar için "şahit" yani "model" olarak sunulmuştur. *"Böylece sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi vasat bir ümmet yaptık."* (Bakara, 2/143) ayeti, Müslüman olmanın sorumluluğuna da işaret etmektedir. İslam ümmetinin her ferdi, imanında aldığı güç ve erdemle hareket edecek, her hâliyle insanlığa örnek olacaktır.

Ümmetine düşkünlük derecesinde sevgi duyan Peygamberimiz, ilk İslam nesli olan dostlarına *"ashâbım"* demiş, kendisinden sonra gelecek Müslümanları ise *"kardeşlerimiz"* diyerek anmıştır (Müslim, Tahâret, 39). *"Ümmetim yağmura benzer; öncesinin mi yoksa sonrasının mı hayırlı olduğu bilinmez."* buyurarak her birine değer atfetmiştir (Tirmizî, Emsâl, 81). Zira onun ümmeti, farklı zaman ve mekânlarda yaşasalar da, bambaşka kültürlere, ırklara ve dillere sahip olsalar da Allah'a ve Resûlü'ne olan bağlılıklarıyla aynı ruhu taşımaktadır.

İslam'dan Esenliğe…

Peygamberimizin tebliğiyle buluşan topluluğun yani İslam ümmetinin kendi içinde oluşturduğu birlik ve bütünlük hayranlık vericidir. İnsanlık tarihinde benzeri olmayan bu birliktelik, muhteşem bir güç ve enerjiye dönüşmüş, sadece toprakları değil gönülleri fethetmiştir. Daha elli yıl önce iki kabilenin bile anlaşamadığı, şehirlerde birliğin sağlanamadığı bir dünyada yaşayan bu insanlar, kendi aralarında birliği sağladıktan sonra dünyaya açılmıştır.

Dünya siyasetinde hiçbir ağırlığı olmayan ve yaşadıkları uzak coğrafyada kimsenin ilgisini çekmeyen ashâb-ı kirâm, nasıl olmuş da dünyanın merkezine yerleşen en etkin güç hâline gelmiştir? Onların çocukları, torunları ve izlerinden giden yeni Müslümanlarla genişleyen İslam ümmetinin başarısı maddi güç ile

izah edilebilir mi? Şüphesiz daha önce bu başarıya yönelik en ufak bir belirti yokken, yarım asırda alınan mesafe daha derin izahları zorunlu kılmaktadır.

İslam, sahabe neslinden itibaren sunduğu değerlerle insanlara kendi iç dünyalarını değiştirme ve zenginleştirme imkânı sunmuştur. "İnanan ve iyi işler yapan" yeni insan tipine dayalı İslam ümmeti, yüce bir bilinç ve azimle yoluna devam etmiştir. İslam, gönüllerdeki engelleri ortadan kaldırarak müminleri birbirlerine o kadar kenetlemiştir ki, bu bağlılık, eskiden çatışmalarına sebep olan bütün cahiliye kalıntılarını temizlemiştir.

Nitekim Kur'an-ı Kerim her iki dönemi de hatırlatmakta ve Müslümanların bu birlik ve bütünlüklerini sürdürmelerini istemektedir: *"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa, öylece sakının ve ancak Müslümanlar olarak can verin. Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmandınız da O, kalplerinizi birleştirmişti. O'nun bu nimeti sayesinde kardeş olmuştunuz. Yine siz bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah, size ayetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz."* (Âl-i İmrân, 3/102-103)

Müslümanlar, daha önceki düşmanlıklarını, cahiliye âdetlerinin onları nasıl parçaladığını hatırlamalı, İslam'ın merhamet ve adalet yüklü dokunuşuyla nasıl kardeş olduklarını unutmamalıdır. Devamında gelen ayet ise bu birlikteliği sürekli hâle getirmek için insanları doğruya çağıran bir topluluğun bulunması gerektiğine işaret etmektedir: *"Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten alıkoyan bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır."* (Âl-i İmrân, 3/104) Böylelikle ümmet bilincine ve kardeşlik ruhuna dair toplumsal hassasiyeti daima diri tutan bir uyarı görevi yerine getirilmiş olacaktır.

İslam ümmeti coğrafi olarak insanlığın merkezinde doğmuş ve bu merkezden hızlı bir şekilde çevreye yayılarak dünyanın büyük medeniyet havzalarına ulaşmıştır. İslam'ın bütün insanlığa en değerli katkısı, gittiği topraklara Tevhid inancını ve bu inanca bağlı erdemleri taşımasıdır. İslam bunu yaparken yeni tanıştığı bölgelerde var olan her türlü insani birikimi değerlendirmiş, kendi inanç bütünlüğü içinde eriterek tevhid etmiştir. Çok farklı ırk, dil ve renkten insan, İslam'ın manevi iklimi içerisinde ümmetin hem bireysel bir üyesi hem de toplumsal bir ortağı hâline gelmiştir. Böylece gelişi itibariyle evrensel olan İslamî değerler ve yaşama biçimi, fiilen de dünyanın dört köşesinde bilinir ve yaşanır olmuştur.

İslam ümmeti esasen "evrensel kardeşlik birliği" olarak da tanımlanabilir. Bu birliğin, tevhid ilkesinin bir yansıması olarak bizzat Kur'an tarafından teşvik edildiğini söyleyebiliriz. Kerim Kitabımızda, *"Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin."* (Hucurât, 49/10) buyrulmaktadır. Dolayısıyla İslam ümmeti doğrudan Allah tarafından birbirine kardeş ilan edilmiştir. Peygamberimizin hayatı ise müminlerin kardeşliğine dair somut bir örnektir. Bu kardeşlik bağı, farklı düzeylerde de olsa başlangıcından günümüze kadar bütün Müslümanların gönlünde yerleşmiştir. Peygamberimiz zamanında filizlenen kardeşlik bilincini örnek alan ümmet, bunu her dönemde içselleştirmiştir.

İslam ümmeti, birbirine verdiği değerle; birlik, beraberlik ve kardeşlik ruhuyla;

ferasetin ışığı, sağduyunun aydınlığıyla meşakkatli dönemlerin üstesinden gelmiştir. Aynı secdede Rahman'a kul olmanın, aynı kıblede istikameti bulmanın huzuruyla var olmuştur. Vicdanı paslanmış, insafı çürümüş, insanlığını unutmuş güçler karşısında ümmeti dimdik ayakta tutan da işte bu ruhtur.

İslam Kardeşliğinin Evrenselliği

Müslümanların kardeşliği, hayatın bütün alanlarını kuşatır. Akıl, yürek ve güç birliğini gerektirir. Ümmeti oluşturan insanlar, düşünce ve kararlarında, ideal ve tavırlarında ortak hareket ederler. Yaratılıştan gelen farklılıklarını zenginliğe dönüştürür, birbirlerini tanır ve severler. Elde ettikleri imkânları paylaşır, birbirlerinin maddi ve manevi eksiğini tamamlarlar. Evrensel kardeşliğin manası, bütün insanların eşit olduğu ve yalnızca takvaya göre birbirlerinden ayrılabilecekleridir.

Tarihimizde bu birlikteliğin eşsiz örnekleri yaşandığı gibi, günümüzde de zedelenmiş görünmesine rağmen ümmetin bütünlüğü ve kardeşliği devam etmektedir. Dünyanın neresinde olursa olsun, Müslümanlar arasında bu kardeşliği derinden hissetmek zor değildir. Bir mümin, ana vatanından çok uzakta bile olsa, hiçbir zaman kendisini kardeşleri arasında yalnız ve yardımsız hissetmez.

"İslam ümmeti", yeryüzündeki farklı ırk ve mezheplerden bütün Müslüman toplulukların kendisine bağlı olduğu yapıdır. Bu hâliyle son derece kapsayıcı ve birleştirici bir adlandırma olarak kabul edilebilir. Yaşadığımız dünyada neredeyse Müslümanların yaşamadığı hiçbir coğrafyadan söz edilemeyeceği için günümüz şartlarında evrensel bir İslam ümmetinin varlığından söz etmemiz kaçınılmaz hâle gelmiştir.

Bugün dünyada yaşayan Müslümanların etnik yapısı ve ait oldukları ülkelerdeki nüfusları tam olarak ortaya konmuş değildir. Ancak bu alanda geçen yüzyılın sonunda yapılan araştırmalar, bize dünyada 300'den fazla etnik Müslüman grubun varlığını haber vermektedir. Bugün dünyada adlarını bilmediğimiz birçok ırktan Müslüman, İslam ümmetinin çatısı altında yaşamakta ve kendilerini bu kıymetli topluluğun bir parçası olarak hissetmeye devam etmektedir. Aslında iletişim imkânlarının artması, İslam ümmetinin bütün üyelerinin birbirlerinden haberdar olmasını kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Ama maalesef çoğu kere herhangi bir topluluğun başına bir felaket geldiğinde diğer Müslüman kardeşleri onları keşfedip tanımaktadır…

İslam Ümmetini Parçalamaya Yönelik Saldırılar

İslam ümmeti, doğuşundan kısa bir süre sonra kendi içinde ihtilaflar ve şiddetli çatışmalara varan ayrılıklar yaşamıştır. Ancak Peygamberimizin eliyle atılan sağlam temelin ve başlangıçtaki muazzam dinamizmin bütün ayrılıklara rağmen İslam'ın yayılmasına engel olmadığı görülmektedir. Zira merkezdeki derin ayrılıklara aldırış etmeyen birçok sahabi, kendisini tebliğ ve fetih çalışmalarına adamıştır. Onlar ümmetin birliği ve insanlığın hidayeti gibi mukaddes bir hedefe kilitlenmiş, bu yolda canlarını ve mallarını feda etmekten bir an bile çekinmemiştir.

İslam'ın ilk asrında fethedilen topraklar, medeniyetimizin bütün kurumsal yapılarıyla hayatiyetini sürdürerek günümüze kadar geldiği yerlerdir. Bu topraklarda varlığı yüzyıllar boyu süren İslam medeniyeti, çeşitli yerel ırkları bünyesine katmış, insanların bütün evrenini kuşatan gelenekler oluşturmuştur. Bulunduğu bölgelere ilim, irfan, istikrar ve barış getirmiştir. Bu bakımdan ümmetin gözünde "İslamî olana bağlılık", ırk ve kabile bağlılığından daha üstün ve değerli görülmüştür. İslam'ın getirdiği değerler ve ilkeler, İslam'ın sunduğu hedefler ve modeller Müslüman toplumların hem kendi iç bütünlüğünü hem de sürekliliğini sağlamıştır.

Diğer yandan, tarih içerisinde İslam ümmetini toptan yok etmeye yönelik saldırılar hiç eksik olmamıştır. "Haçlı Seferleri" ve "Moğol İstilası" gibi iki önemli akın gerçekleşmiş olmasına rağmen bunlar sonuçta Müslümanları topyekûn ortadan kaldırma hedeflerine ulaşamamıştır. Çünkü bu saldırılar, İslam ümmetinin bağlı olduğu değerlerden daha üstün bir medeniyeti ya da daha ulvi ve insani bir gayeyi yaymaya çalışmıyordu. Bunlar sadece maddi güce dayalı saldırılardı. Bu sebeple başarılı olamamışlar, sonuçta İslam ümmeti bu kaba güç karşısında toparlanarak ayakta kalabilmiştir. Hatta Müslümanlar manevi değerlerini bu topraklarda sürdürmekle kalmamış, çevredeki varlıklarını da genişleterek âdeta bütün dünyaya seslenir hâle gelmiştir.

İslam ümmetini yok etmeye yönelik üçüncü saldırı Avrupa'dan gelmiştir. Bu son saldırının ve meydan okumanın etkileri ise daha kalıcı hasarlar vermiş görünmektedir. Medeniyetimiz üzerindeki olumsuz etkileri derinleşerek devam ettiğinden dolayı son saldırı diyebileceğimiz "Modernizm" üzerinde daha fazla durmamız gerekmektedir. Her şeyden önce bu saldırı da yeni silahlarla tahkim edilmiş askerî güce dayanmıştır. Öyle ki bu güçle 18. ve 19. yüzyıllarda dünyanın önemli bir kısmının sömürgeleştirildiği görülmektedir. Ancak bu saldırının sömürgeci yüzünü maskelemek amacıyla birtakım propagandalar yürütülmüştür. Avrupalı halklara Hristiyanlığı yayma, dış dünyaya ise geri kalmış insanlığı medenileştirme gibi ulvi amaçlar taşıdığı söylenen Modernizm hareketi, İslam ümmetine büyük bedeller ödetmiştir.

Bu meydan okumayla birlikte İslam dünyası modern değerlerle bir hesaplaşmaya girmiştir. Ancak Avrupa'da oluşturulan bu yeni değerlere hazırlıksız yakalanan İslam dünyası açısından söz konusu hesaplaşma son derece sancılı geçmiştir. Zira bu karşılaşma Müslümanları hem entelektüel hem de maddi güç açısından zayıf oldukları bir durumda yakalamıştır.

Modernizm, kendisini akılcılığa, dünyeviliğe ve bireyciliğe dayanan yeni ve evrensel bir medeniyet olarak sunmuştur. Oysa Müslümanlar, güçten düştükleri, kendi entelektüel miraslarının devamını sağlayan eğitim kurumlarını bile kaybettikleri bir zamanda bu güçlü akıntıya karşı durmakta zorlanmıştır. Sömürge toprakların çaresiz evlatları, kurdukları medeniyetin değerlerini anlamaktan uzak bir zihin dünyası ile bu yeni meydan okuma karşısında suskun kalmıştır. Sonuçta Müslümanlar, modern hayatın sunduğu imkân ve değerleri topyekûn reddetmekten, bütünüyle modernizme teslim olmaya kadar çeşitlenen birçok yeni tutum geliştirmiştir.

Bu etkileşim hem Müslümanların dinlerini anlama ve yaşama biçimlerini hem

de İslam dünyasının entelektüel ve siyasi gündemini belirlemeye devam etmektedir. Bugün modern dünyanın kendi içinden de birçok eleştirel ses yükselmekte ve artık modernizmin insanlığa evrensel değerler sunduğuna dair iddialar sorgulanmaktadır. Ancak İslam ümmetinin bu sorgulamayı kendi manevi değerleri temelinde derinleştirecek bir zihnî çabayı güçlendirmesi gerekmektedir. İslam ümmeti içinde doğruya uyanan, gerçeğin farkına varan, kendini tanıyan, hayatı düşünen ve iyilik üreten fertlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Müslümanların bugün dünyada olup bitenleri tarihî miraslarının desteğiyle, İslam'ın tevhid ve rahmet ruhunu yansıtarak yeniden anlamlandırma çabaları ümit vericidir. Bu çabalar bütün yeryüzü ahalisi için daha yaşanabilir bir dünyanın kapılarını açacaktır.

Ümmetin Geleceği

Her şeyden önce dikkatlice baktığımızda, İslam dünyasını içine alan topraklarda tarihteki görkem ve asaletine uygun bir manzarayla karşılaşmadığımız ortadadır. İslam ümmetinin tarihî zenginliği olan ve onu evrensel yapan ırk ve mezhep çeşitliliği, bugün ümmetin parçalanması için malzeme olarak kullanılmaktadır. Peygamberimizin tebliği ile birlikte, "kabile asabiyeti" yani "herhangi bir ölçü tanımaksızın kendi kabilesine dair olumlu-olumsuz her şeyi benimseme âdeti" ortadan kaldırılmıştır. Ancak İslam dünyasında tekrar kabileciliğe dönüş anlamına gelecek eğilimlerin, ırkçı söylemlerin arttığı görülmektedir. Cahiliye zihniyetinden beslenen bu söylemlerin yegâne amacı, İslam ümmetini bölmek ve birbirine düşürmektir.

İslam ülkelerinin geleceği, dış müdahalelerin yoğun baskısı altında şekillenmeye devam etmektedir. Yöneticilerin genel olarak halkına hizmet etmek ve Müslümanların dertlerine çare aramaktan çok, kendi toplumunun değerleriyle çatışan bir yaklaşım içerisinde olmaları çok acıdır. Ümmetin menfaatini her türlü kişisel çıkarın üstünde gören, iktidar ve otoritesini tahkim etme derdini bir kenara bırakarak ümmetin huzuru ve güvenliği için çabalayan idarecilerin sayısı artmalıdır. Oysa sömürgecilik sonrası yöneticilerin zulüm, şiddet ve istismarı devam ettiren bir yaklaşım sergileyerek kendi toplumlarını âdeta düşman görmeleri, temel bir sorun olmaya devam etmektedir.

Ayrıca modern dünyanın her türlü ayrıştırıcı, eskimiş ideolojisi de İslam dünyasında hâlâ işlevsel hâle getirilerek kullanılmakta, Müslümanları birbirine düşman kılmaktadır. Belki de şimdiye kadarki travmaların en büyüğünün yaşandığını ve bunun asırlardır bölgede varlığını sürdüren İslam medeniyetinin bütün unsurlarını derinden etkilediğini söylemek mümkündür. Sonuçta İslam dünyasının savrulması hatta bütün enerjisini birbirini yok etmeye yöneltecek bir noktaya gelmiş olması oldukça düşündürücüdür…

İslam ümmetinin geleceğine yön verebilmek, bugün içinde bulunduğu durumu doğru okumaktan geçmektedir. Yarının umut ve esenlik getirmesi, bugünün doğru değerlendirilmesine bağlıdır. Aynaya bakmak, kendimizi görmek, hâli pürmelalimizi bütün gerçekliği ile kabul etmek gerekmektedir. Zira sorunların çözümü, ancak hastalığı doğru teşhis etmekle mümkündür.

Netice Olarak

İslam ümmetinin son iki yüzyıllık tecrübesi, büyük acılar ve parçalanmışlıklar sonucu ortaya çıkan yeni durumların soğukkanlı bir değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Her şeyden önce dünyanın modern değerlerini, ideolojilerini ve farklı dinlerini tanımak, Müslümanlara kendi dinleri dışında bir seçenek olmadığını öğretmiş görünmektedir. Müslümanlar, kendilerini ümmet yapan değerlerin üzerinde daha üstün ve hakikate daha yakın başka bir değer zincirinin bulunmadığını yeniden keşfetmiştir! Bu keşif onların, dinlerine ve değerlerine olan saygılarını ve sarsılmaz bağlılıklarını üretmeye devam etmektedir.

Modern dünyanın değerleri, insanları bir fazilet yarışına yöneltmediği gibi, insanı insan yapan birçok değeri de görmezlikten gelmektedir. Sadece dünyevi yönde ilerleyen bir medeniyetin, tabiatı da bütünüyle tahrip ederek gezegenimizi neredeyse yaşanamaz hâle getirdiği ortadadır. Bu gidişatın insanlığa ve yeryüzüne verdiği zarar, bizzat batı medeniyeti içinden de yüksek dozajda eleştirilerin yükselmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla gerek manevi gerekse maddi dünyamızı tahrip eden bu üretilmiş değerlere karşı, Müslümanların kendi değerlerini yeniden keşfetmelerine ve insanlığı İslam'ın değerleriyle buluşturmalarına ihtiyaç vardır.

Yaşadığımız dünya, İslam ümmetinin birbirlerini daha yakından tanımalarına ve yakınlaşmalarına dair yeni kapılar açmaktadır. Adını bilmediğimiz Müslüman kardeşlerimiz, onların varlığını keşfetmemizi beklemektedir. Günümüz şartlarında Müslümanlar arasında her düzeyden ilişki kurmak gittikçe kolaylaşmaktadır. Dolayısıyla İslam ümmetinin eğitim, bilim, ekonomi, sanat gibi birçok alanda iş birliği yapması açısından güzel fırsatlar artmaktadır.

Bugün bizlere düşen, imkânlarımızı seferber ederek uzağı yakınlaştırmak, kardeşlik bağlarımızı güçlendirmektir. Biliyoruz ki, dünyada Müslümanların yaşamadığı bir ülke âdeta bulunmamaktadır. Ve yine biliyoruz ki, Müslümanların çektiği acı ve sıkıntılar her geçen gün tırmanmaktadır. Bu bakımdan İslam'ın rahmet mesajının hem Müslümanları, hem insanlığı, hem de bütünüyle tabiatı kuşatması için ümmetin elbirliği ve gönül birliği etmesine ihtiyaç vardır.

İslam coğrafyasında yaşananlar, kadınlarımızı, çocuklarımızı, canlarımızı, değerlerimizi, tarihimizi, kültürümüzü ve medeniyetimizi yok etme çabasında olanların hangi noktaya eriştiklerini açıkça göstermektedir. Suriye'de, Irak'ta, Yemen'de, Libya'da, Mısır'da ve daha birçok Müslüman ülkede ümmetin birliği, milletin şerefi, vatanın hürmeti ayaklar altına alınmaktadır. O halde, birbirimize hakkı ve sabrı, şefkati ve merhameti tavsiye etmenin tam zamanıdır. Aklıselime, bin düşünüp bir söylemeye, hayra çağırıp şerre dur demeye her zamankinden daha fazla ihtiyacımız olduğu aşikârdır.